

Uitval zonder diploma: Aanleiding, Kansen en Toekomstintenties 2023

Citation for published version (APA):

Cobben, L., & Huijgen, T. (2024). *Uitval zonder diploma: Aanleiding, Kansen en Toekomstintenties 2023*. ROA. ROA Fact Sheets No. 011 <https://doi.org/10.26481/umarof.2024011>

Document status and date:

Published: 23/10/2024

DOI:

[10.26481/umarof.2024011](https://doi.org/10.26481/umarof.2024011)

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Document license:

Free access - publisher

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Uitval zonder diploma: Aanleiding, Kansen en Toekomstintenties 2023

Luc Cobben
Timo Huijgen

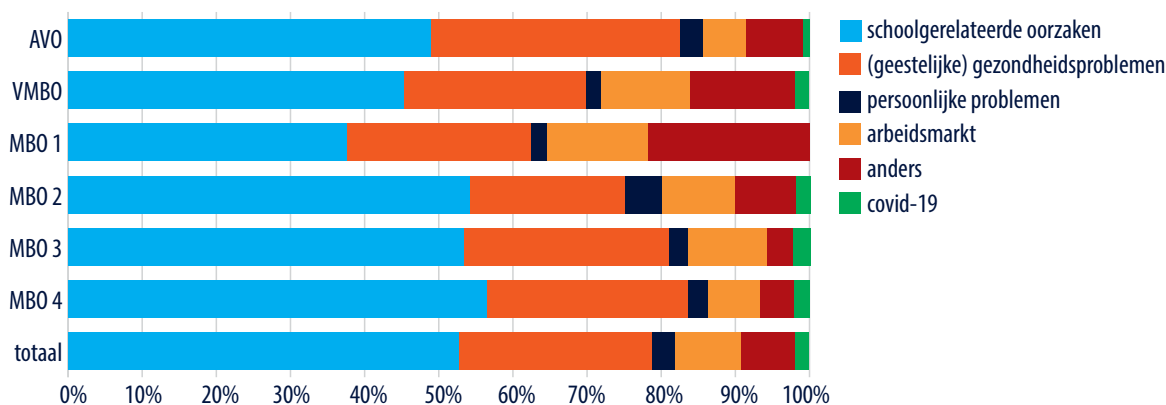
ROA Factsheet

ROA-F-2024/11

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt | ROA
Research Centre For Education and the Labour Market | ROA

Uitval zonder diploma: Aanleiding, Kansen en Toekomstintenties 2023

Belangrijkste reden om te stoppen met de opleiding

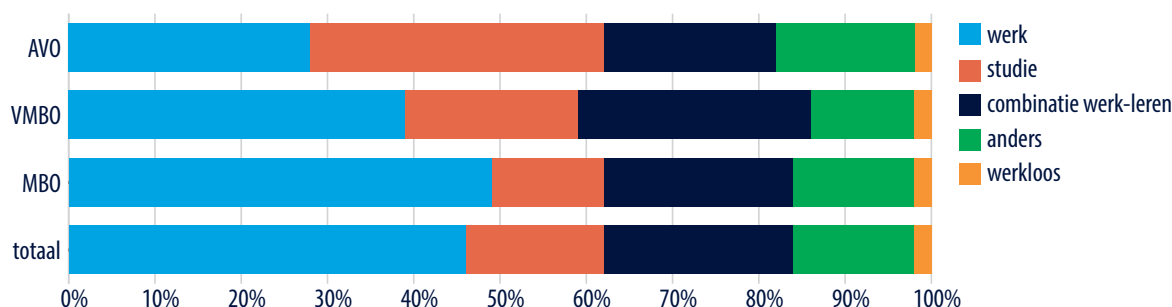
Bij de voortijdig schoolverlaters van het schooljaar 2021-2022 waren schoolgerelateerde oorzaken met 53% de belangrijkste reden om te stoppen met de opleiding, gevolgd door (geestelijke) gezondheidsproblemen met 26%. Ten opzichte van het cohort van één jaar eerder (49% en 22%) worden deze redenen vaker genoemd. Het aandeel schoolverlaters dat de arbeidsmarkt of persoonlijke problemen benoemt als belangrijkste reden is de laatste jaren stabiel met respectievelijk 9% en 3%. Enkele redenen zijn gegroepeerd om tot de zes in de grafiek getoonde oorzaken te komen, zie Tabel 2 in de bijlagen voor gedetailleerdere verklaringen.

Gesprekken gevoerd voorafgaand aan de uitval

	AVO %	VMBO %	MBO 1 %	MBO 2 %	MBO 3 %	MBO 4 %	totaal %
Met niemand	16	22	39	17	11	14	17
Met iemand, waarvan:							
Met mijn ouders/verzorgers, iemand uit het gezin of familie	88	78	49	79	83	83	81
Met vrienden/klasgenoten	29	9	12	10	23	28	21
Met leraren of iemand anders op school	47	38	43	39	43	53	46
Met de leerplichtambtenaar/rmc-consulent	14	17	12	12	12	13	13
Met zorgverlener, therapeut of coach	27	25	27	14	12	22	19
Iemand anders	4	1	9	4	7	4	5

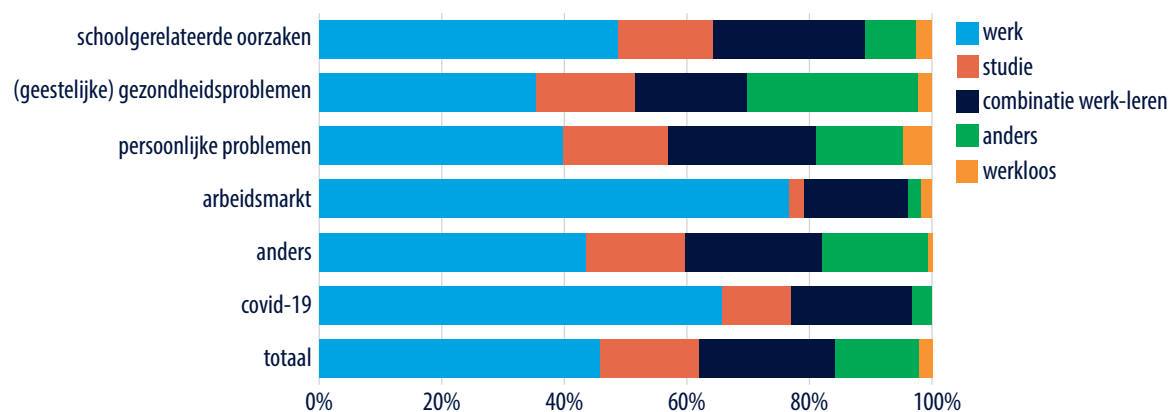
De studieuitvallers van schooljaar 2021-2022 spraken in 17% van de gevallen met niemand voorafgaand aan hun uitval. Vergelijken met één en twee cohorten eerder is dit een kleiner deel; toen betrof het aandeel respectievelijk 21% en 20%. Van de jongeren die uitvielen sprak het grootste deel met ouders/verzorgers, iemand uit het gezin of familie (81%). Ook werd er vaak gesproken met leraren of iemand anders op school (46%). De aandelen van de personen waarmee gesproken werd zijn vrij constant door de tijd.

Bezigheid op het moment van de enquête naar uitgevallen opleidingsniveau

Met 46% is iets minder dan de helft van de uitgevallen jongeren van het schooljaar 2021-2022 aan het werk in het najaar van 2022. Dit is gelijk aan de meting in 2020, maar iets lager dan de 48% van het één jaar oudere cohort. Met slechts 2% werkloosheid is dit aandeel lager dan de 3% één jaar eerder. Voornamelijk de mbo-uitvallers zijn vaak aan het werk, uitvallers van het avo studeren vaak, terwijl voormalig vmbo'ers vaak een combinatie van werk en leren volgen.

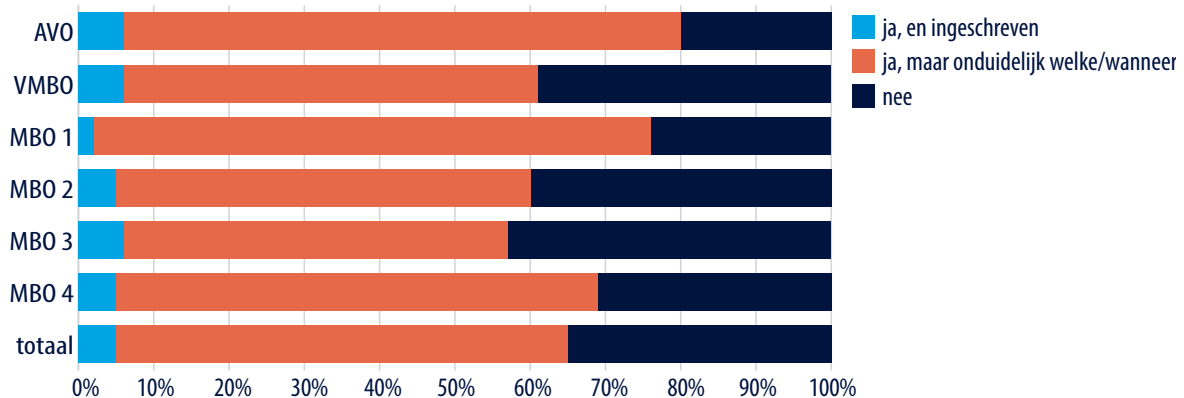
Belangrijkste bezigheid op moment van enquête naar reden uitval

Voor de jongeren die aangeven dat de toetreding tot de arbeidsmarkt de belangrijkste reden voor studieuitval was, is 77% ook daadwerkelijk aan het werk en volgt 17% een combinatie werk-leren. De werkloosheid is met 5% het hoogst onder jongeren die vanwege persoonlijke problemen uitvielen. Bij alle uitvalredenen is werk de meest voorkomende bezigheid anderhalf jaar na studieuitval, net als bij eerdere cohorten.

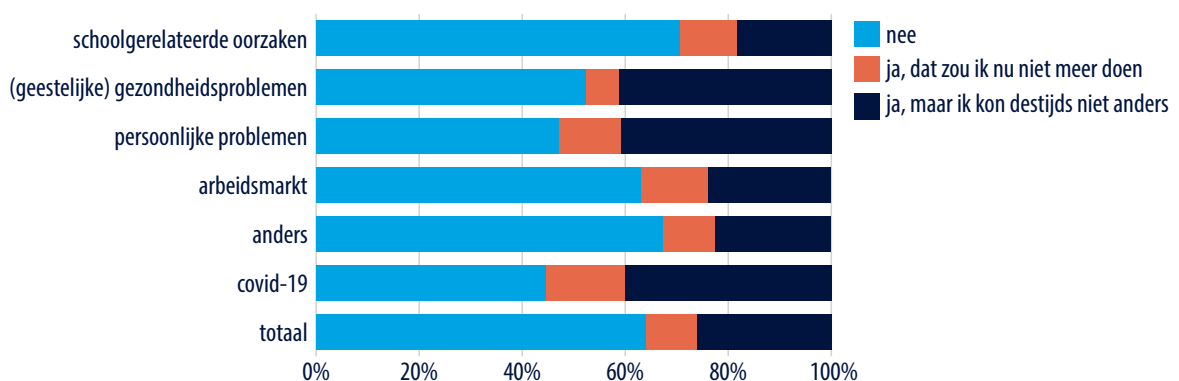
Uitval zonder diploma: Aanleiding, Kansen en Toekomstintenties 2023

Opleidingsplannen naar uitgevallen opleidingsniveau

In totaal geeft ongeveer één op de drie jongeren aan niet van plan te zijn opnieuw een studie te volgen, gelijk aan de twee eerdere cohorten. Vooral bij uitvallers van mbo2 en mbo3 is dit aandeel relatief hoog, opvallend genoeg een stuk hoger dan mbo4-uitvallers. Tabel 3 in de bijlagen toont wat de jongeren tegenhoudt om met een nieuwe opleiding te beginnen. Tabel 4 geeft weer wat de jongeren hierbij zou helpen. Bij alle (voormalige) opleidingstypen is het aandeel dat zich daadwerkelijk heeft ingeschreven klein; het grootste deel dat van plan is een nieuwe opleiding te volgen weet nog niet welke/wanneer.

Spijt achteraf naar belangrijkste reden om te stoppen met de opleiding

Bijna tweederde van de jongeren die stopten met hun studie in het schooljaar 2021-2022 heeft geen spijt van deze keuze. Ook dit is gelijk aan de cohorten van schooljaren 2019-2020 en 2020-2021. Spijt komt het minst vaak voor bij jongeren die uitvielen wegens schoolgerelateerde oorzaken en toetreding tot de arbeidsmarkt. Spijt komt vaker voor bij jongeren die (geestelijke) gezondheidsproblemen, persoonlijke problemen of problemen rond de pandemie benoemden. Echter geeft voor deze groepen ook een deel aan dat ze destijds niet anders konden. Zie ook Tabel 4 in de bijlagen voor de bijbehorende data.

Bijlagen

Tabel 1. Achtergrondkenmerken

	AVO %	VMBO %	MBO 1 %	MBO 2 %	MBO 3 %	MBO 4 %	Totaal %
<i>Opleidingssector</i>							
algemeen	100.0	92.5	8.6	1.4	0.0	0.0	21.7
landbouw	0.0	0.3	5.1	5.3	5.4	3.1	3.4
techniek	0.0	2.7	25.8	37.4	25.4	22.4	22.2
economie	0.0	1.4	27.5	33.1	40.3	38.7	28.7
gezondheidszorg	0.0	3.1	33.0	21.6	24.6	20.4	17.8
gedrag & maatschappij	0.0	0.0	0.0	1.1	4.4	15.4	6.2
<i>Leerweg</i>							
Theoretisch		58.8					
Gemengd		5.6					
Kaderberoepsgericht		11.5					
Basisberoepsgericht		24.1					
<i>Leeftijd (gemiddelde in jaren)</i>							
	19.2	19.0	20.2	20.1	20.3	20.2	20.0
<i>Man</i>							
	55.1	62.6	71.0	71.8	59.7	58.8	62.7
<i>Vrouw</i>							
	44.9	37.4	29.0	28.2	40.3	41.2	37.3
<i>Ethniciteit</i>							
westerse allochtoon	11.2	13.0	10.8	7.4	2.4	10.1	8.8
niet-westerse allochtoon	27.9	48.1	45.8	26.2	19.2	24.2	27.7
autochtoon	60.8	39.0	43.4	66.4	78.3	65.7	63.4
<i>Gezinssamenstelling</i>							
tweeoudergezin	65.8	57.0	50.5	56.4	62.7	63.9	60.8
eenoudergezin	25.4	32.4	29.5	32.6	28.5	24.4	28.1
zelfstandig	7.3	9.5	14.2	9.7	7.1	10.2	9.4
anders	1.5	1.2	5.8	1.4	1.7	1.4	1.7

Uitval zonder diploma: Aanleiding, Kansen en Toekomstintenties 2023

Tabel 2. Belangrijkste redenen voor uitval

	AVO %	VMBO %	MBO 1 %	MBO 2 %	MBO 3 %	MBO 4 %	Totaal %
School gerelateerde oorzaken							
De opleiding was inhoudelijk (toch) niet wat ik wilde	8	12	14	25	27	26	22
Ik vond de opleiding slecht georganiseerd	6	11	5	8	11	11	9
Ik had problemen met de leraren, schoolleiding of leerlingen	5	8	3	3	3	2	3
Ik vond het niveau van de opleiding te laag	4	5	9	3	2	4	4
Ik vond de opleiding te moeilijk en/of ben gezakt voor het eindexamen	15	4	0	3	1	1	3
Ik had problemen op de leerplek of stage (bijv. ik kon geen stageplek vinden of ben ontslagen)	1	0	7	6	4	4	4
Ik had problemen met taal en/of rekenen	1	2	0	1	0	0	1
Ik miste begeleiding en ondersteuning vanuit school	10	5	1	6	5	8	6
Subtotaal	49	45	38	54	53	57	53
(geestelijke) gezondheidsproblemen							
Ik had psychische problemen, zoals een depressie	24	20	20	14	23	20	19
Ik had problemen met mijn gezondheid	10	5	5	7	5	7	7
Subtotaal	34	25	25	21	28	27	26
Persoonlijke problemen							
Ik had relatieproblemen/gezinsproblemen (bijv. scheiding van mijn ouders)	3	2	2	5	3	3	3
Arbeidsmarkt							
Ik ben gaan werken (bijv. omdat ik een inkomen nodig had)	6	12	14	10	11	7	9
Covid-19							
Covid-19	1	2	0	2	2	2	2
Anders							
Andere redenen:	8	14	22	8	4	5	7

Tabel 3. Wat houdt je tegen om met een nieuwe opleiding te beginnen?

	AVO %	VMBO %	MBO 1 %	MBO 2 %	MBO 3 %	MBO 4 %	Totaal %
Ik weet niet welke opleidingen er zijn	11	14	15	5	10	12	10
De eisen voor een opleiding zijn te hoog	11	6	10	11	6	8	9
De kosten zijn te hoog	18	15	26	21	15	24	21
Ik heb geen verdere studie nodig	6	8	5	9	8	8	8
Ik kan me via cursussen op het werk verder ontwikkelen	6	13	6	18	20	16	15
Ik heb psychische of gezondheidsproblemen	26	22	22	14	19	23	20
Persoonlijke omstandigheden	26	18	23	25	21	26	24
Ik heb geen zin	12	14	9	21	24	18	18
Gebrek aan begeleiding en ondersteuning vanuit school	12	11	10	8	14	11	10
Een andere reden	33	22	21	17	19	25	22
Geen	8	11	6	8	6	7	8

Tabel 4. Wat zou je kunnen stimuleren om met een nieuwe opleiding te beginnen?

	AVO %	VMBO %	MBO 1 %	MBO 2 %	MBO 3 %	MBO 4 %	Totaal %
Studiefinanciering, in plaats van een lening	31	24	30	24	22	32	28
Financiële steun van de gemeente	32	24	31	21	22	29	26
Als ik de opleiding naast mijn huidige baan zou kunnen volgen	19	18	18	24	34	31	26
Als ik op korte termijn zou kunnen beginnen	6	9	7	5	8	7	7
Hulp bij de studiekeuze zodat ik weet wat voor een opleiding ik wil gaan doen	29	19	17	15	20	24	20
Betere begeleiding en ondersteuning door school	27	23	31	21	31	25	25
Anders	26	33	25	31	27	26	28

Tabel 5. Spijt achteraf, naar belangrijkste reden van voortijdige uitval

	school gerelateerde oorzaken %	(geestelijke) gezondheids- problemen %	persoonlijke problemen %	arbeids- markt %	anders %	covid-19 %
Nee	71	52	47	63	67	45
Ja, dat zou ik nu niet meer doen	11	6	12	13	10	16
Ja, maar ik kon destijds niet anders	18	41	41	24	23	40

Over de data

1. Het onderzoek naar vervroegde schoolverlaters beoogt om op een structurele manier inzicht te verkrijgen in de oorzaken, de gevolgen en de mogelijke beleidsmaatregelen van het voortijdig schoolverlaten en om informatie te krijgen over het vervolgotraject van de respondenten na het verlaten van de opleiding.
2. De cijfers in deze factsheet zijn afkomstig van het onderzoek onder jongeren die in het schooljaar 2021-2022 met hun opleiding stopten en het onderwijs verlieten. Het betreft daarbij jongeren die op moment van stoppen jonger dan 23 jaar oud waren en zonder diploma de opleiding verlieten. Deze definitie wijkt af van die van het CBS; het CBS beschouwt leerlingen, jonger dan 23 jaar oud op het moment van stoppen, die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten als voortijdig schoolverlaters.
3. Het onderzoek werd in het kader van het Schoolverlatersonderzoek door het CBS in samenwerking met het ROA uitgevoerd. Uit de totale populatie van ongeveer 31.500 vroegtijdig schoolverlaters is een representatieve steekproef van 10.000 schoolverlaters getrokken. 1.870 respondenten van de vervroegde schoolverlaters hebben de vragenlijst ingevuld, wat neerkomt op een responspercentage van 18,7%. Dit is lager dan het beoogde aandeel van 19,9%, waardoor de steekproef mogelijk voor kleine groepen niet representatief is voor de populatie.
4. Indien het ongewogen aantal respondenten in een cel in een van de tabellen kleiner is dan 20 worden de cijfers waarop dit aantal betrekking heeft vanwege de betrouwbaarheid niet weergegeven.
5. De enquêtes vonden plaats in het najaar van 2023 onder jongeren die in het schooljaar 2021-2022 met de opleiding stopten.

Toelichtingen

1. Deelnemers aan enquête: jongeren die in het schooljaar 2021-2022 het onderwijs hebben verlaten zonder startkwalificatie en die in het schooljaar 2022-2023 niet in het onderwijs ingeschreven staan. Op moment van enquête (schooljaar 2023-2024) kunnen de jongeren echter weer in het onderwijs ingeschreven staan.
2. Werkloze beroepsbevolking = % dat zich op de arbeidsmarkt aanbiedt (exclusief respondenten die zich als student zien), niet werkzaam (=0 uur) is, op zoek naar werk is en per direct voor werk beschikbaar is.o
3. Alle gepresenteerde cijfers in deze factsheet zijn gebaseerd op het gewogen databestand. Hiermee wordt er rekening gehouden met responseverschillen tussen bijvoorbeeld opleidingsniveau of geslacht.

Contactpersoon

Jessie Bakens, j.bakens@maastrichtuniversity.nl

Melline Somers, melline.somers@maastrichtuniversity.nl

Deze factsheet is tot stand gekomen als onderdeel van het Project Onderwijs-Arbeidsmarkt (POA), mede dankzij financiering van NRO (dossiernummer 405-17-900), UWV, S-BB en Randstad.

Colofon

© Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt

Niets uit deze uitgave mag op enige manier worden verveelvoudigd zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de directeur van het ROA.

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt

Maastricht University

School of Business and Economics

secretary-roa-sbe@maastrichtuniversity.nl

www.roa.nl

Vormgeving

ROA secretariaat, Maastricht

oktober 2024

ISSN: 2667-0488